

The Social Values of Love in Marginalized Neighborhoods of Tehran (A Comparative Study of Neighborhoods in Districts 4 and 19)

Narges Rahmani¹, Taqi Azad Armaki^{2*}, Bagher Saroukhani³

1. Ph.D. in Cultural Sociology, Science and Research Unit, Islamic Azad University, Tehran, Iran. E-mail: Narges_rahmani1344@yahoo.com
2. Professor, Department of Sociology, University of Tehran, Iran (Corresponding Author). E-mail: azadarmaki@gmail.com
3. Professor of Sociology, University of Tehran, Iran. E-mail: B.saroukhani@yahoo.com

Article Info	ABSTRACT
Article type Research Article	Introduction: One of the fundamental topics in social sciences, especially sociology, is the issue of "values and changes in the social values of love." Observations and interviews conducted by the author in neighborhoods across Tehran revealed that the values surrounding love have undergone significant transformations. Thus, this study, based on Inglehart's theory of value change, seeks to address the essential question: What is the direction of the social values of love in Iranian society, particularly in marginalized neighborhoods of Districts 4 and 19 of Tehran, compared to non-marginalized neighborhoods? Moreover, what are the causes and factors influencing these value changes?
Article history Received: 31 January 2025 Accepted: 16 February 2025 Published: 16 March 2025	Objective: To identify the social values of love and their direction in the marginalized neighborhoods of Districts 4 and 19 in Tehran. Method: The research method is grounded theory, using purposive and theoretical sampling. For this purpose, 30 deep and semi-structured interviews were conducted with men and women over 18 years old in both marginalized and non-marginalized neighborhoods of these districts.
Keywords: Marginalization, Materialist values, Post-materialist values, Social values of love.	Findings: The findings revealed key categories: the meaning of love, types of love, characteristics of love, fluidity of love, and the art of loving, each containing several subcategories. Conclusion: The results showed that marginalized neighborhoods, similar to central urban neighborhoods, tend toward post-materialist values of love. Therefore, love, as a post-materialist social value, has the capacity to play a significant role in advancing sustainable development processes.

Cite this article: Rahmani, N., Azad Armaki, T., Saroukhani, B. (2024). The Social Values of Love in Marginalized Neighborhoods of Tehran (A Comparative Study of Neighborhoods in Districts 4 and 19). *Journal of Sociological Studies of Sustainable Development*, 1(1), 63-80.

©The Author(s).

Publisher: West Tehran Branch

ارزش‌های اجتماعی عشق در محله‌های حاشیه‌نشین شهر تهران (مطالعه تطبیقی محله‌های مناطق ۴ و ۱۹)

نرگس رحمانی^۱، تقی آزاد ارمکی^{۲*}، باقر ساروخانی^۳

^۱ دکتری جامعه‌شناسی فرهنگی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. Narges_rahmani1344@yahoo.com

^۲ استاد، گروه جامعه‌شناسی، دانشگاه تهران، ایران (نویسنده مسئول). azadarmaki@gmail.com

^۳ استاد جامعه‌شناسی، دانشگاه تهران، ایران. B.saroukhani@yahoo.com

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله پژوهشی	مقدمه: یکی از موضوعات مهم و اساسی در حوزه علوم اجتماعی به‌ویژه در جامعه‌شناسی مسئله «ارزش و تغییرات ارزش‌های اجتماعی عشق» است. مشاهده و مصاحبه‌هایی که توسط نگارنده در محله‌های شهر تهران انجام گرفت، نشان داد ارزش‌های پیرامون عشق دچار دگردیسی عمده و اساسی شده است؛ بنابراین پژوهش حاضر باتکیه بر تئوری تغییرات ارزشی اینگلهارت به دنبال این سؤال اساسی است که جهت ارزش‌های اجتماعی عشق در جامعه ایرانی از جمله محله‌های حاشیه‌نشین مناطق ۴ و ۱۹ که جزء محله‌های محروم شهر تهران هستند در مقایسه با محلات غیر حاشیه‌نشین چیست؟ و همچنین علل و عوامل تغییرات ارزش‌های اجتماعی عشق در این محله‌ها چگونه است؟
تاریخچه دریافت: ۱۴۰۳/۱۱/۱۲ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۱/۲۸ انتشار: ۱۴۰۳/۱۲/۲۶	هدف: شناسایی ارزش‌های اجتماعی عشق و جهت آنان در محله‌های حاشیه‌نشین مناطق ۱۹ و ۴ شهر تهران
کلیدواژه‌ها ارزش‌های اجتماعی عشق، ارزش‌های فرامادی، عشق، ارزش‌های مادی، حاشیه‌نشینی.	روش: روش پژوهش، نظریه زمینه‌ای (گراندد تئوری) و شیوه نمونه‌گیری هدفمند و نظری بود. به همین منظور از زنان و مردان بالای ۱۸ سال محله‌های حاشیه‌نشین مناطق ۴ و ۱۹ و همچنین جهت مقایسه با سایر محله‌های غیرحاشیه‌نشین همین مناطق، ۳۰ مصاحبه عمیق و نیمه ساختاریافته انجام گرفت.
	یافته‌ها: باتوجه به یافته‌ها، مقوله‌های «معنای عشق»، «گونه‌های عشق»، «ویژگی‌های عشق»، «سیالیت عشق» و «هنر عشق‌ورزیدن» بر ساخت شدند که هریک از آنان نیز دارای زیر مقولاتی نیز بودند.
	نتیجه‌گیری: محله‌های حاشیه‌نشین همانند سایر محله‌هایی که در متن جامعه شهری بودند گرایش به ارزش‌های فرامادی عشق داشتند. بنابراین عشق به عنوان یک ارزش اجتماعی فرامادی ظرفیت آن را دارد که در فرآیند تحقق توسعه پایدار موثر واقع شود.

استناد: رحمانی، ن.، آزاد ارمکی، ت. و ساروخانی، ب. (۱۴۰۳). ارزش‌های اجتماعی عشق در محله‌های حاشیه‌نشین شهر تهران (مطالعه تطبیقی محله‌های مناطق ۴ و ۱۹). *مطالعات جامعه‌شناختی توسعه پایدار*، ۱(۱)، ۸۰-۶۳

Extended Abstract

Purpose

One of the important and fundamental issues in the field of social sciences, especially in sociology, is the issue of "the value and changes in the social values of love." Observations and interviews conducted by the author in the neighborhoods of Tehran showed that social values surrounding love have undergone a major and fundamental transformation, such that love in Iranian society has moved away from its traditional and old view and entered a modern and new view, and it tends to look at the phenomenon of love from a different perspective. This is because love in this society has largely lost its sacred and heavenly nature and has become an attainable experience, and on the other hand, people do not consider love to be only a relationship between a man and a woman, but rather consider it to be diverse and learnable. Different discourses have emerged regarding value changes in Iranian society, each of which reflects a specific state of value systems in Iran. Approaches that each claim to be material, post-material, or combined, or in other words, traditional or modernized values, especially values surrounding love. According to Inglehart's theory of value transformation, individuals' priorities reflect their social and economic environments, and countries that enjoy relatively good economic, political, and social order gradually tend toward post-material values such as freedom of speech, beautifying cities, and creating humane and rational societies. According to Inglehart's claim, the value priorities of poor people living in the city's Marginalized neighborhoods, who are severely deficient in terms of physical, legal, social, cultural, welfare services, and urban infrastructure, can be different from those living in the context of urban society. Therefore, the main issue of the present study is that Iranian society is a new and changing society, and one of the major and fundamental changes that have occurred around social values is related to love, and the Marginalized neighborhoods of Tehran have not been exempt from these value changes. The main question of the study is: What are the social values of love among the residents of the Marginalized neighborhoods of areas 4 and 19? And what are the causes and factors of changes in the social values of love? The purpose of the present study is to identify and analyze the values of love in Marginalized neighborhoods compared to non- Marginalized neighborhoods in the mentioned areas.

Method

In this study, based on the research question, the grounded theory method was used. Data analysis was conducted through three stages of open, axial, and selective coding using NVivo software. The statistical population included people over 18 years of age living in the Marginalized neighborhoods of districts 4 and 19 of Tehran (Golshan, Shemiran-No, Dolatkah, and Esmaeil-Abad). Sampling was carried out in a purposeful and theoretical manner, and after conducting 30 in-depth and semi-structured interviews, theoretical saturation was achieved. In order to validate the research, the research was conducted in a natural setting, the validity of the categories was assessed through the opinions of experts, and the research documentation was also preserved.

Findings

Based on the findings, the categories of "meaning of love", "types of love", "characteristics of love", "fluidity of love" and "art of making love" were constructed, each of which also had subcategories. The categories showed that in all the neighborhoods studied in this study, namely Golshan (Khak Sefid), Shemiran No, Dolatkah and Esmailabad as Marginalized neighborhoods of Regions 19 and 4, as well as non- Marginalized neighborhoods of these two regions, their values were moving towards the transmaterial values of love, because their social values of love were moving towards modernization and drinking. In analyzing the deep narrative of the transmaterial values of love, it can be said that most of the research confirms

the theories and approaches that claim that the values of love tend towards modernization and transmaterial values. The findings of this study did not confirm Inglehart's theory of value change, which states that with the increase in life and financial security in most countries of the world, especially advanced industrialized countries, the values of the world's people have changed from material values to post-material values. This is because if we assume that the non- Marginalized neighborhoods studied in Districts 19 and 4 of Tehran are equal to industrialized countries and that the Marginalized neighborhoods are equal to non-industrialized countries, given that the marginal residents had deprivations and did not benefit from the necessary urban standards; in accordance with Inglehart's view, the values of love in the Marginalized neighborhoods should have tended towards material values, while both Marginalized and non- Marginalized neighborhoods were moving towards post-material values of love. In other words, it can be said that the priorities of the Marginalized and non-marginal residents of Districts 19 and 4 in love values are close to each other and there is a similarity of values between the neighborhoods. Here, the present study attempts to take a dialectical view of this issue, in which everything creates its opposite. That is, the participants' need for post-material values is a response to the current situation of these neighborhoods. Despite the fact that these neighborhoods are in an unfavorable economic situation and, according to Inglehart's view, the desires should be material, the opposite has happened: the interviewees tended towards the post-material and modern values of love.

Conclusion

The results of this study, which was conducted through a comparative method among the Marginalized and non- Marginalized neighborhoods of Districts 4 and 19 of Tehran, showed that the social values of love in all neighborhoods are moving towards transmaterial values. This finding indicates that the process of modernization of social values in the urban society of Tehran is not limited to the wealthy classes or central neighborhoods, but a similar transformation is underway even in the Marginalized contexts. The observation of a similar trend of changes in both Marginalized and non- Marginalized groups indicates a kind of cultural convergence at the level of the Tehran metropolis; a process that has been formed under the influence of factors such as the expansion of social networks, modernization of communications, universal access to the Internet, and the hegemony of global values, rather than due to the improvement of the economic situation. These findings do not correspond to the predictions of Inglehart's theory of value transformation; Because, contrary to his view that value changes are mainly specific to developed societies, this research has shown that such a transformation can be observed even in lower socio-economic contexts. From the perspective of Bourdieu's habitus theory, these changes can be seen as a reflection of the rearrangement of cultural capital and the transformation in cultural consumption patterns in different classes of society; thus, social and cultural development in contemporary Tehran is the result of changes in cultural habits and structures rather than the result of economic growth. It is suggested that cultural and social policy makers, instead of focusing solely on economic development, design and implement cultural development programs with regard to informal changes in different layers of society.

مقدمه

یکی از موضوعات مهم و اساسی در حوزه علوم اجتماعی به‌ویژه در جامعه‌شناسی مسئله "ارزش و تغییرات ارزش‌های اجتماعی عشق" است. مشاهده و مصاحبه‌هایی که توسط نگارنده در محله‌های شهر تهران انجام گرفت نشان داد ارزش‌های اجتماعی^۱ پیرامون عشق دچار دگردیسی عمده و اساسی شده است، به‌طوری‌که عشق در جامعه ایرانی از یک نگاه سنتی و قدیمی خود دور و وارد نگاه مدرن و جدیدی شده است، و تمایل دارد از منظر دیگری به پدیده عشق بنگرد. چرا که عشق در این جامعه تا حد زیادی حالتی از مقدس بودن و آسمانی بودن خود را ازدست‌داده و به یک تجربه دست‌یافتنی مبدل شده است و از سویی دیگر افراد عشق را تنها رابطه بین زن و مرد نمی‌دانند، بلکه آن را متکثر و آموختنی می‌دانند. از طرف دیگر نتایج پژوهش‌هایی که توسط محققان دیگری که تاکنون در جامعه ایرانی انجام گرفته، تغییرات ارزشی را به‌درستی نشان می‌دهد. به‌طوری‌که یافته‌های پژوهشی که با موضوع «گونه‌شناسی تجربه زیسته عشق» انجام شده است نشان داد که عشق از نوع مقدس آن به عشق زمینی و دست‌یافتنی تبدیل شده است. (Malek Ahmadi, 2019: 83). همین‌طور ناظری نیز مدعی است که در نگاه سنتی عشق تا حد زیادی پر رمز و راز، بعضاً دست‌نیافتنی و لایه‌لایه تعبیر می‌شود، اما با تحولاتی که در قرن بیستم اتفاق افتاد بسیاری از مفاهیم معناهای جدیدی پیدا کرد. در واقع غلبه نگاه عشق یک زن و مرد به همدیگر باعث شد مردم به این نتیجه برسند که می‌شود عشق را در زمین تجربه کرد و الزاماً عشق یک پدیده دست‌نیافتنی و صرفاً الهی محسوب نمی‌شود (Nazari, 2016). بنابراین آن چیزی که پیرامون مفهوم ارزش‌ها در جامعه‌شناسی مهم است این است که اهمیت و اعتبار ارزش‌های اجتماعی در جوامع در حال تغییر و دگرگونی است. علاوه‌براین، تغییرات ارزشی با توجه به شرایط اجتماعی هر جامعه‌ای متفاوت است. چراکه نظام فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی جوامع با یکدیگر متفاوت است. موضوع دیگری که با اهمیت است این است که جهت تغییرات ارزشی نیز در مکان‌ها و زمان‌های گوناگون می‌تواند متفاوت باشد. برای نمونه می‌توان گفت جهت تغییرات ارزشی افرادی که در محلات حاشیه‌نشین^۲ شهرها زندگی می‌کنند با افرادی که در متن جامعه شهری زندگی می‌کنند می‌تواند متفاوت باشد، زیرا که محلات حاشیه‌نشین نسبت به محلاتی که در متن جامعه شهری زندگی می‌کنند کمتر برخوردار، و از استانداردهای لازم شهری بی‌بهره هستند.

گفتمان‌هایی متفاوتی پیرامون تغییرات ارزشی در جامعه ایرانی شکل گرفته که هر یک بیانگر وضعیت خاصی از نظام‌های ارزشی در ایران است. رویکردهایی که هر یک از آنان مدعی مادی، فرامادی و یا تلفیقی، و یا به عبارتی سنتی بودن و یا مدرن‌شدن ارزش‌ها به‌ویژه ارزش‌های پیرامون عشق هستند.

بنا بر نظریه دگرگونی ارزشی اینگلهارت، اولویت‌های افراد بازتاب محیط‌های اجتماعی و اقتصادی آنان است، و کشورهایی که به طور نسبی از نظم اقتصادی، سیاسی، اجتماعی برخوردارند به تدریج به سمت ارزش‌های فرامادی مانند آزادی بیان، زیباسازی شهرها و ایجاد جوامع انسانی و عقلانی گرایش می‌یابند (Inglehart, 2016). بر اساس ادعای اینگلهارت، اولویت ارزشی افرادی که در شرایط خاص مثل محله‌های حاشیه‌نشین شهر زندگی می‌کنند و دچار کمبود خدمات شهری هستند، می‌تواند متفاوت از افرادی باشد که در متن جامعه شهری زندگی می‌کنند.

بنابراین مسئله اصلی پژوهش حاضر این است که جامعه ایرانی یک جامعه‌ای نو و در حال تغییر است، و یکی از تغییرات عمده و اساسی ایجاد شده پیرامون ارزش‌های اجتماعی مربوط به عشق است و محله‌های حاشیه‌نشین شهر تهران نیز از این تغییرات ارزشی مستثنا نبوده است. هدف مقاله حاضر این بود که ارزش‌های اجتماعی عشق را در میان ساکنین محله‌های حاشیه‌نشین بررسی کند. سؤال اصلی پژوهش این است: شناسایی و جهت ارزش‌های عشق در جامعه ایرانی از جمله محله‌های حاشیه‌نشین که جزء محله‌های خاص شهر تهران هستند در مقایسه با محلات غیر حاشیه‌نشین مناطق ۴ و ۱۹ چیست؟ و علل و عوامل تغییرات ارزش‌های اجتماعی عشق چیست؟

۱. ارزش‌های اجتماعی واقعیت‌ها و اموری را تشکیل می‌دهند که مطلوبیت دارند و مورد خواست و آرزوی اکثریت افراد جامعه است (Vosouqi and Nikkhalq, 1370: 187).

۲. حاشیه‌نشینی به آن قسمت از بافت‌هایی گفته می‌شود که عمدتاً مهاجرین روستایی و تهیدستان شهری را در خود جای داده و بدون مجوز و خارج از برنامه‌ریزی رسمی و قانونی توسعه شهری (طرح‌های جامع و تفصیلی) در درون یا خارج از محدوده قانونی شهرها به وجود آمده‌اند، عمدتاً فاقد سند مالکیت هستند و از نظر ویژگی‌های کالبدی و برخورداری از خدمات رفاهی، اجتماعی و فرهنگی و زیرساخت‌های شهری شدیداً دچار کمبود هستند (Ministry of Urban Development, Roads and Housing, 1394).

مرور مطالعات پیشینه پژوهش‌های انجام شده در زمینه عشق نشان داد مطالعات زیادی به‌ویژه در رشته جامعه‌شناسی در این حوزه انجام نشده است و به طور خاص‌تر، به ندرت پژوهشی در خصوص عشق در محله‌های حاشیه‌نشین انجام شده است. در ادامه به برخی از پژوهش‌هایی که هر یک به‌نوعی با مقاله حاضر مرتبط بودند اشاره شده است: ملک احمدی و همکاران (۱۳۹۸) پژوهشی تحت عنوان «گونه‌شناسی تجربه زیسته عشق» در دانشگاه صنعتی اصفهان انجام داده‌اند. نتایج یافته‌ها حاکی از آن است که چهارگونه عشق‌ورزی در بین مصاحبه‌شوندگان وجود دارد: ۱- عشق به‌منزله دستاورد ۲- عشق به‌منزله تجربه عاطفی غیرمنتظره ۳- عشق به‌منزله اعتیاد ۴- عشق به‌منزله تجربه فیزیولوژیک. در مجموع می‌توان گفت کنشگران بر اساس تجارب گوناگون در طول زندگی و ساختاری که در آن رشد کرده‌اند، گونه‌های مختلف عشق‌ورزی را شکل می‌دهند؛ اما تجربه مشترک در همه آن‌ها، رویارویی با عشق به‌منزله امری زمینی و دست‌یافتنی است (Malek Ahmadi et al. 2019). میر میری (۱۳۹۰) پژوهشی تحت عنوان «بر ساخت اجتماعی عشق در تجربه ی زیسته ی ایرانی (مطالعه موردی دهه ۴۰، ۶۰، ۸۰)» انجام داده است. این پژوهش در پی آن است که در نزد کنشگران در این سه دهه عشق چه معنایی داشته است. نتایج یافته‌های این پژوهش نشان دادند معنای عشق باتوجه‌به شرایط اجتماعی و سیاسی تغییر می‌کند. به‌طوری‌که عشق در سال‌های بحرانی انقلاب اسلامی، بیشتر حول «شکل‌گیری یک ما جمعی» و سیاسی شکل‌گرفته است درحالی‌که در سال‌های جنگ و ایدئولوژیک شدن فضای جامعه، بیشتر حول «نوستالژی ما ازدست‌رفته» معنا یافته است و در دهه معاصر بیشتر به معنای نوعی «از دست رفتگی عشق» فهم می‌شود. ازاین‌رو، معنای عشق در هر یک از دهه‌های موجود به نحوی از انحا به تعویق می‌افتد تا دهه‌های بعد معنای آن را درک کنند. به نظر می‌رسد که این امر ناشی از آن باشد که ازدواج به‌مثابه تک‌نهاد پاسخگو به عشق در جامعه، فرم مناسبی برای تحقق‌یافتن عشق نباشد (Mir Miri, 2011). پژوهشی توسط کنعانی و محمدزاده (۱۳۹۵) تحت عنوان «تماس‌های شبکه‌ای و تجربه عشق سیال: مطالعه کیفی دانشجویان دختر دانشگاه گیلان» انجام شده است. نتایج نشان می‌دهد که رقیق بودن، سادگی و گمنامی در تماس‌های شبکه‌ای و همچنین آزادی که در فضای مجازی به دست می‌آورند باعث گرایش بیش از اندازه جوانان به اینترنت و دوستی‌های اینترنتی شده است. آن‌ها در عین آگاهی از پیامدهای منفی این تماس‌ها، مانند عدم اعتماد و عدم تعهد و ناپایداری این نوع روابط، اغلب نگرش مثبتی به روابط و دوستی‌های اینترنتی داشتند و حتی تمایل به ازدواج از طریق این رابطه‌ها نیز در بین آن‌ها دیده می‌شود (Kanaani and Mohammadzadeh, 2016). پژوهشی توسط هردار، فتحی و پیر اهری (۱۴۰۲) تحت عنوان «تحلیل نحوه‌ی شکل‌گیری عشق سیال مبتنی بر زیست زناشویی زوجین در شبکه‌ها» انجام شده است. یافته‌های تحقیق نشان داد که شبکه‌های مجازی موجب تضعیف بنیان خانواده، طلاق عاطفی، رفتارهای فرازناشویی و کاهش سرمایه اجتماعی می‌شود. همچنین نتایج در رابطه با پیامدهای عشق سیال نشان داد که هرچه میزان حضور زوجین در شبکه‌های مجازی بیشتر باشد، به همان اندازه بر اختلافات زناشویی، خشونت خانگی، طلاق عاطفی، تنوع طلبی عاطفی و جنسی، کاهش اعتماد به نفس، افزایش سوءتفاهم‌ها و رفتارهای فرازناشویی مؤثر است (Herdar et al. 2023). پژوهشی توسط علیرضانژاد (۱۳۹۶) تحت عنوان «تحول تجربه زنانه عشق و ازدواج: مطالعه‌ای مردم‌نگارانه بر زنان تحصیل‌کرده و شاغل شهری در تهران» انجام شده است. یافته‌ها نشان می‌دهد که در نسل‌های جوان‌تر زنان، عشق تبدیل به امری ضروری در ازدواج شده است، درحالی‌که در بین زنان مسن‌تر عشق چندان مهم نبود و ازدواج از اهمیت زیادی برخوردار بود. همچنین، در خلال زمان ضرورت ازدواج به‌مثابه نابودکننده عشق، به چالش کشیده شد. باتوجه‌به وجود یا عدم وجود عشق، سه نوع ازدواج سنتی، ازدواج انتخابی عاقلانه و ازدواج عاشقانه شناسایی شده است. در ازدواج سنتی و ازدواج انتخابی لزوماً عشق پس از ازدواج دیده نشد (Ali Rezanjad, 2017). پژوهشی توسط جانکویک و همکاران^۱ (۲۰۱۵) تحت عنوان «بررسی صفات جهانی عشق در جامعه جوانان چینی شهری» انجام شده است. یافته‌های این پژوهش نشان داد که همه افراد زمانی که عاشق می‌شوند بدون در نظر گرفتن جنسیت آنان، پنج ویژگی شامل حال آنان می‌شود: "من برای کسی که دوستش دارم هر کاری انجام می‌دهم" (نوع دوستی)، «من دائماً به کسی که عاشقش هستم فکر می‌کنم» (تفکر سرزده)، «عشق رمانتیک بالاترین شادی زندگی است» (خودشکوفایی)، «عشق از من، شریک زندگی قوی‌تر و فرد بهتری می‌سازد» (تکامل عاطفی) و «جاذبه جنسی برای عشق ضروری است» (زیست‌شناسی) (Jankovic et al.).

1. Jankowiak et al

2015). رستیوو^۱ (۱۹۹۷) در مقاله خود به نام «جامعه‌شناسی تکاملی عشق» معتقد است که عشق به‌ندرت به‌عنوان یک مفهوم اصلی در نظریه‌پردازی جامعه‌شناسی در نظر گرفته شده است. وی در این مقاله در تلاش است دیدگاه کلان جامعه‌شناختی در مورد عشق را ترسیم کند. او پیامدهای مفهوم‌سازی عشق را به‌عنوان یک واقعیت اجتماعی بررسی می‌کند. او عشق را به‌عنوان عاملی در تسهیل تبادل اطلاعات و یادگیری می‌داند. او عشق را یک مکانیسم تکاملی می‌داند. از نظر وی، عشق ممکن است تجلی یک عامل مشارکتی حیاتی باشد که برای حل مشکلات نوظهور فردی و جمعی لازم است. او استدلال می‌کند که پیوندی بین عشق و الزامات سیاسی، اقتصادی و کلی فرهنگی عصر ما وجود دارد و پیشنهاد می‌کند که شناخت و تحلیل این پیوند می‌تواند درک ما را از جامعه معاصر در تکامل بهبود بخشد (Restivo, 1997). مولیدیا هانوم و همکاران^۲ (۲۰۲۲) پژوهشی تحت عنوان «معنی عشق خانوادگی در فیلم خانوادگی» در جاکارتای اندونزی انجام داده است. نتایج این تحقیق در فیلم کلوارگا سمارا نشان می‌دهد؛ فداکاری‌های فراوان پدر، ارتباط بین خانواده‌ها و فضای هماهنگ در خانواده‌ها را می‌توان معنی و توصیف عشق دانست (Mulidia Hanum et al. 2022).

چارچوب نظری پژوهش باتوجه به موضوع پژوهش که تغییرات و تحولات ارزش‌های اجتماعی عشق و به دنبال آن شناسایی سمت‌وسوی ارزش‌های عشق می‌باشد، ضرورت این موضوع ایجاب می‌کند که باتوجه به بحث تئوریک ارزشی اینگلهارت مطرح گردد، زیرا مهم‌ترین نظریه درباره تغییر ارزش‌ها حول نظریه اینگلهارت می‌چرخد که چارچوب نظریه پژوهش حاضر متأثر از این نظریه بوده است، اما برای تحلیل از نظریه‌های مکمل دیگری همچون بوردیو، باومن و اریک فروم نیز استفاده شده است. بنا بر نظر اینگلهارت در طول دهه‌های بعد از جنگ جهانی دوم، جوامع پیشرفته صنعتی به سطوح بی‌سابقه‌ای به توسعه اقتصادی دست یافتند، و به دلایلی همچون دولت رفاه عمومی، تغییر در نظام بین‌المللی و رشد بی‌سابقه علم و تکنولوژی منجر به تغییرات تدریجی ارزش‌های اصلی و رایج در خصوص سیاست، کار، مذهب، خانواده و رفتار جنسی شد. این دگرگونی‌های فرهنگی هم آهنگ رشد اقتصادی و هم نوع توسعه اقتصادی و همچنین آهنگ رشد جمعیت و ساختار خانواده را نیز تغییر داده است. وی معتقد است که در اثر توسعه اقتصادی در کشورهای پیشرفته صنعتی، تحول در ارزش‌های مادی این جوامع رخ داده، به‌گونه‌ای که روند این تحول، حرکت از ارزش‌های مادی به ارزش‌های فرامادی را نشان می‌دهد. او طی مطالعات گسترده خود نشان می‌دهد که دگرگونی ارزش‌ها در میان نسل جدید حاکی از تحول فرهنگی است که نسبت به نسل قدیم رخ داده و در این تحول کیفیت زندگی و فردی برجستگی بیشتر در مقابل هنجارهای اجتماعی، اخلاقی، سیاسی و مذهبی گذشته دارد. بوردیو نیز در خصوص عادت‌واره‌ها و یا همان هابیتوس می‌گوید "هابیتوس‌ها ساختارهای ذهنی یا شناختی هستند که مردم به‌وسیله آن با دنیای اجتماعی برخورد می‌کنند (Ritzer, 2016: 705, quoted by Bourdieu, 2010: 18). وی در نظریه معروف خود به نام "نظریه کنش" اجتماعی بودن انسان را نتیجه کنش استراتژیک افراد معرفی می‌کند، افرادی که ناگزیر درون بافت یا زمینه‌ای محدودکننده (و نه تعیین‌کننده) از ارزش‌ها عمل می‌کنند. (Mills, Bravitt, 2006: 125,126, quoted in Bourdieu, 2006). از نظر بوردیو افراد دارای موقعیت ساختاری یا طبقاتی مشترک، تجربه‌های مشابه و تکرارشونده‌ای دارند که هبیتاس مشترکی ایجاد می‌کنند که این هبیتاس به‌نوبه خود، به اعمال اجتماعی آنان ساختار می‌بخشد. دستورالعمل‌هایی را تنظیم و اعمال کنشگران را محدود می‌کند، اما در عین حال اجازه نوآوری فردی را هم می‌دهد. به همین خاطر هبیتاس هم محصول ساختار اجتماعی، هم مولد ساختار اعمال اجتماعی که ساختارهای اجتماعی را بازتولید می‌کنند، و هم مفهومی ذهنی است (متشکل از چهارچوب‌های مفهومی)، و هم عینی حاوی نقش و نشان ساختار اجتماعی، هم مفهومی خرد (در سطح فردی و بین شخصی عمل می‌کند)، و هم کلان (محصول و تولیدکننده ساختارهای اجتماعی) است (Seidelman, 2014: 197, 2014). از منظر اریک فروم نیز عشق‌ورزیدن همانند آموختن هر هنر دیگری نیازمند تمرین است. وی معتقد است برای تمرین عشق، فرد بایستی گام‌هایی را ممکن کند. منضبط بودن، تمرکز داشتن، بردباری، علاقه مندی، خردورزی، قاطعیت و تشخیص ترس‌ها و ضعف‌های خودمان، از جمله قدم‌های فرد عاشق است. فروم معتقد است رویه‌ای که برای تمرین هنر عشق لازم است، «فعال بودن» است. از نظر وی قابلیت دوست‌داشتن احتیاج به جدیت، بیداری و شور زندگی دارد و همه اینها نتیجه فعال بودن در بسیاری از شئون زندگی است. (فروم، ۱۳۸۷). باومن

1. Restivo

2. Maulidia Hanum

نیز معتقد است در زندگی سیال مدرن، ما هیچ پیوند پیوسته و پایداری نداریم و همه پیوندهایمان باید چنان قابل از میان رفتن باشند که بتوان هر بار به سرعت جای آنها را با تغییر شرایط به پیوندهایی دیگر داد. وی شکنندگی روابط انسانی را متأثر از سبک زندگی در دوران مدرنیته سیال یعنی همان فرهنگ مصرف‌گرایی و همه چیز را کالایی دیدن می‌داند. به نظر باومن، چیزی که جهان را انسانی می‌سازد سخن گفتن از آنچه در جهان و درون انسان‌ها است، و یادگرفتن در جریان این سخن گفتن است، زیرا با سخن گفتن نشان می‌دهیم که آماده‌ایم جهان را با دیگران نیز تقسیم کنیم (Bauman, 2005).

مواد و روش پژوهش

در این پژوهش با توجه به سؤال تحقیق، از روش نظریه زمینه‌ای استفاده شد. تحلیل داده‌ها طی سه مرحله‌ی کدگذاری باز، محوری و انتخابی با بهره‌گیری از نرم‌افزار NVivo انجام گرفت. جامعه‌ی آماری شامل افراد بالای ۱۸ سال ساکن در محله‌های حاشیه‌نشین مناطق ۴ و ۱۹ شهر تهران (گلشن، شمیران‌نو، دولتخواه و اسماعیل‌آباد) بود. نمونه‌گیری به شیوه‌ی هدفمند و نظری صورت پذیرفت و پس از انجام ۳۰ مصاحبه‌ی عمیق و نیمه‌ساختاریافته، اشباع نظری حاصل شد. به منظور اعتباربخشی، پژوهش در بستر طبیعی انجام شد، اعتبار مقولات از طریق نظرات متخصصان ارزیابی گردید و مستندات پژوهش نیز حفظ شد (Mirzaei, 2016: 445).

یافته‌های پژوهش

در پژوهش حاضر از مجموع ۳۰ مشارکت‌کننده، ۱۵ زن و ۱۵ مرد بودند. ۷ نفر در گروه سنی ۱۸ تا ۲۹ و ۱۵ نفر در گروه سنی ۳۰ تا ۵۴ و ۸ نفر نیز در گروه سنی ۵۵ سال به بالا قرار داشتند. تعداد متأهلین ۱۷ نفر، مجردین ۷ نفر، مجرد برادر طلاق ۱ نفر، مجرد برادر فوت ۲ نفر، متارکه ۲ نفر و نامزد نیز ۱ نفر بودند. تعداد بی‌سوادان ۲ نفر، زیر دیپلم ۲ نفر، محصل ۲ نفر، دیپلم ۱۲ نفر، فوق دیپلم ۲ نفر، لیسانس ۶ نفر و فوق لیسانس نیز ۳ نفر بودند. تعداد شاغلین ۲۰ نفر، بیکار ۱ نفر، بازنشسته ۴ نفر و خانه‌دار نیز ۵ نفر بودند. ملاک تشخیص جهت مقوله‌ها باتوجه به مفروضات چارچوب نظریه ارزشی اینگلهارت است. بنابراین در پژوهش حاضر ارزش‌های پاسخگویی که نزدیک به ارزش‌های سنتی جامعه ایرانی بودند، در دسته ارزش‌های مادی قرار گرفتند، و ارزش‌هایی که حرکت خود را به سمت‌وسوی ارزش‌های مدرن و پست‌مدرن آغاز کرده بودند در ردیف ارزش‌های فرامادی جای گرفتند، و گروهی که ارزش‌هایشان در هر دودسته قرار داشت تلفیقی نام گرفتند. در ادامه به مقوله‌های بر ساخت شده پرداخته شده است.^۱

معنای عشق

مقوله محوری سطح دوم «معنای عشق»، شامل چند زیر مقوله سطح اول است که در ادامه به هر یک از آنان پرداخته شده است. **بی‌آلایشی عشق:** مقوله «بی‌آلایشی عشق»، چند مفهوم اولیه را شامل می‌شود. بر اساس مفهوم «عشق یعنی صداقت داشتن» می‌توان گفت معنای عشق این است که در آن عاری از خیانت، وجود صداقت و وفاداری میان روابط افراد باشد. حسین، ساکن خاک سفید می‌گوید «عشقی که توش خیانت و دست کجی (دزدی) اینا باشه اصلن نمی‌تونه عشق باشه. عشق واقعی اینه که صداقت باشه و خیانت نباشه». باتوجه به مفهوم «عشق یعنی همدیگر رو فریب‌دادن» می‌توان گفت در عشق جایی برای بازی‌دادن و فریفتن یکدیگر وجود ندارد. محدثه، ساکن محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه ۱۹ می‌گوید: «این عشق‌هایی که سر همدیگر رو کلاه می‌ذارن رو قبول ندارم. تو عشق و عاشقی باید درستکاری باشه، نه گول‌زدن همدیگه».

مهرورزیدن: مقوله «مهرورزیدن» از چند مفاهیم اولیه تشکیل شده است. بر اساس مفهوم «عشق یعنی دوست‌داشتن و علاقه شدید قلبی» می‌توان گفت معنای عشق این است که علاوه بر این که کسی را باید قلباً دوست داشت، بایستی این عشق از یک منطقی

^۱ حروف داخل پرانتز کنار مفاهیم اولیه حروف اول نام محله‌های مورد مطالعه است. به‌طوری‌که حروف خ (خاک سفید)، ش (شمیران‌نو)، س ۴ (سایر محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه ۴)، د (دولتخواه)، ا (اسماعیل‌آباد)، س ۱۹ (سایر محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه ۱۹) است.

هم پیروی کند. یگانه، ساکن شمیران نو می‌گوید: «عشق یه علاقه‌ی شدید قلبیه، ولی عشق باید یه منطقی پشتش باشه در این صورت می‌تونم بگم من عاشق به چیزی هستم.» در خصوص مفهوم «تمایل به سپری کردن اوقات با عاشق» می‌توان گفت کسی که عاشق است دوست دارد که با معشوق خود اوقات خود را سپری کند. امیر، ساکن محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه ۴ می‌گوید: «عشق یعنی دوست داری کنارش باشی روزت رو با اون بگذرونی.» در مورد مفهوم «فکرکردن در باره عاشق» می‌توان گفت فرد عاشق کسی است که در باره معشوق خود می‌اندیشد. مجدداً در خصوص همین مفهوم امیر می‌گوید: «عشق یعنی توی این دنیا جدای از پدر و مادر یکی به فکرت هست، یکی نگرانته، و تو هم نگران اونی، به اون فکر می‌کنی.»

ایثار کردن: مقوله «ایثار کردن» شامل دو مفهوم اولیه است. در باره مفهوم «عشق یعنی فداکاری» می‌توان گفت معنای عاشقی این است که فرد عاشق برای معشوق خود از انجام هیچ کاری دریغ نداشته باشد. مینا، ساکن خاک سفید می‌گوید «اگر عشق داشته باشی می‌تونی براش هر کاری بکنی.»

شکوهیدن عشق: مقوله «شکوهیدن عشق» از یک مفهوم اولیه تشکیل شده است. باتوجه به مفهوم «عشق یعنی احترام گذاشتن» می‌توان گفت عشق یعنی ارج نهادن و حرمت گذاشتن به دیگری است. حسن، ساکن محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه ۴ می‌گوید: «ببینید به نظر من یه آدم عاشق به دیگری با احترام رفتار می‌کنه. اون رو خوار نمی‌کنه بلکه اون رو ستایش می‌کنه.»

امیدواری: مقوله «امیدواری» شامل یک مفهوم اولیه است. با توجه به مفهوم «عشق یعنی امید.» می‌توان گفت در عشق نیرویی وجود دارد که فرد را به حرکت در می‌آورد. امیر، ساکن محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه ۴ می‌گوید: «من فکر می‌کنم عشق به آدم امید می‌ده، از یکنواختی زندگی رو خارج می‌کنه. عشق یعنی چیزی تو زندگی داری، که براش تلاش کنی تا بهش بررسی.»

پذیرش: مقوله «پذیرش» از چند مفهوم اولیه تشکیل شده است. باتوجه به مفهوم «عشق یعنی درک یکدیگر» می‌توان گفت عشق یعنی شناخت و فهمیدن یکدیگر، و نوعی آگاهی یافتن از یکدیگر است. محسن، ساکن خاک سفید می‌گوید «عشق یعنی همدیگر رو فهمیدن. ببینید اگر آدم همدیگر را بشناسن، و یا همدیگر در یابند، این میشه عشق.» با توجه به مفهوم «عشق یعنی متعهد بودن» می‌توان گفت افراد عاشق نسبت به یکدیگر پایبند و دارای عهد و پیمان هستند. حامد، ساکن محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه ۱۹ می‌گوید: «عشق یعنی این که همون حسی رو که روز اول به همسرت داشتی تا ۲۰ سال آینده هم همون حس رو داشته باشی. عشق یعنی این که آدم نسبت به همدیگر پایبند باشه، عشق یعنی این که نسبت به همدیگر متعهد باشه.»

احساس خوش آیند عشق: مقوله «احساس خوش آیند عشق» از چند مفهوم اولیه تشکیل شده است. باتوجه به مفهوم «عشق یک تجربه خوش آیند» می‌توان گفت عشق یک تجربه مطلوب و جذابی هست. سمیه، ساکن محله اسماعیل آباد می‌گوید: «عشق جیزیه که واقعن خیلی خوبه، دوست دارم که همه عشق رو تجربه کنن. من خودم این تجربه خوش آیند رو داشتم.» باتوجه به مفهوم «عشق ناشی از احساسات آدمی» می‌توان گفت عشق حالتی از احساس است که افراد عاشق می‌توانند در مورد عشق سخن بگویند. فریده، ساکن محله شمیران نو می‌گوید: «عشق رو باید حس کنی، احساس کنی. فقط کسی که عاشقه می‌تونه در مورد عشق بگه. عشق از احساسات آدمی میاد.» در خصوص مفهوم «عاشق یعنی دیوانه بودن» نیز می‌توان چنین گفت که فرد عاشق از یک هیجان، شوق و شوریدگی خاصی برخوردار است. فاطمه، ساکن محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه ۴ می‌گوید: «ببینید به نظر من آدم عاشق دیوانه است. آدم عاشق مثل دیوانه‌ها رفتار می‌کنه. رفتاراش عادی نیست.»

جدول ۱: کدگذاری معنای عشق

کدگذاری باز	کدگذاری محوری سطح اول	کدگذاری محوری سطح دوم
عشق یعنی صداقت داشتن (خ)	بی‌آلایشی عشق	معنای عشق
عشق یعنی همدیگر رو فریب‌اندان (۱۹)		
عشق یعنی دوست‌داشتن و علاقهٔ شدید قلبی (ش، د، خ، س ۱۹، ۴)	مهرورزیدن	
تمایل به سپری کردن اوقات با عاشق (۴)		
فکرکردن در باره عاشق (۴)		
عشق یعنی فداکاری (خ)	ایثار کردن	
عشق یعنی احترام گذاشتن (۴)	شکوهیدن عشق	
عشق یعنی امید (۴)	امیدواری	
عشق یعنی درک یکدیگر (خ)	پذیرش	

کدگذاری باز	کدگذاری محوری سطح اول	کدگذاری محوری سطح دوم
عشق یعنی متعهد بودن (س۱۹)	احساس خوش‌آیند عشق	
عشق یک تجربه خوش‌آیند (ا)		
عشق ناشی از احساسات آدمی (ش، د)		
عاشق یعنی دیوانه بودن (۴)		

گونه‌های عشق

مقوله محوری سطح دوم «گونه‌های عشق» شامل چند زیر مقوله سطح اول هست. که در ادامه به آنان پرداخته شده است. **عشق بین دو جنس مخالف:** مقوله «عشق بین دو جنس مخالف» از یک مفهوم اولیه تشکیل شده است. باتوجه به مقوله‌ی گونه‌های عشق، می‌توان گفت عشق‌های متکثری بین افراد وجود دارد که یکی از آنان، عشق بین جنس دو مخالف است. محسن، ساکن محله خاک سفید (گلشن) می‌گوید: «عشق به چیزای زیادی هست، ولی بیشتر عشق یعنی بین زن و مرد، و یا رابطه بین دختر و پسر».

عشق به خانواده: مقوله «عشق به خانواده» از چند مفاهیم اولیه تشکیل شده است. در این نوع از عشق، فقط عشق بین دو جنس مخالف نیست، بلکه عشق می‌تواند بین افراد دیگری مانند خانواده، مادر و پدر هم وجود داشته باشد. آزاده، ساکن دولتخواه می‌گوید «عشق رو فقط به جنس مخالف نمی‌دونم عشق به خانواده رو خیلی قبول دارم به پدرم به مادرم.» و یا در مورد مفهوم «عشق به فرزند» و «عشق به همسر» مهری، ساکن محله دولتخواه می‌گوید: «من عشق به فرزندم، عشق به همسرم، عشق به خانواده‌ام دارم.»

عشق به خدا: مقوله «عشق به دین» شامل یک مفهوم است. باتوجه به این مفهوم می‌توان گفت عشق به خدا یکی از انواع عشق‌ها است. ریحانه، متأهل، ساکن محله خاک سفید (گلشن) می‌گوید: «عشق به خدا خیلی بین مردم زیاد است عشق به خدا هنوز بین مردم هست، خیلی‌ام زیاده، بعضی‌ها هم قبول ندارند. در قشر جوون اعتقادات کمه، فکر می‌کنن خدا وجود نداره، اما به نظرم هنوز از بین نرفته. هستن کسانی که اعتقادات خیلی قوی دارن.»

عشق به طبیعت: مقوله «عشق به طبیعت» شامل دو مفهوم است. باتوجه به مفهوم «عشق به گیاهان» می‌توان گفت افرادی هستند که عاشق محیط‌زیست هستند و در حفظ و نگهداری آن کوشا هستند. محمد، ساکن محله دولتخواه می‌گوید: «آدم می‌تونه به هر چیزی عشق داشته باشه می‌تونه به یه درخت به یه گیاه می‌تونه به طبیعت عشق به‌ورزه. بعضیا عاشق طبیعتن.» بر اساس مفهوم «عشق به حیوانات» نیز می‌توان گفت برخی افراد به حیوانات عشق می‌ورزند. نادر، ساکن محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه ۱۹ می‌گوید: «عمده‌ترین تعریف عشق رو بین زن و مرد می‌دونم، ولی تو چیزای دیگه مثل طبیعت هم هست. مثلاً، بعضی‌ها عاشق حیوونا هستن، مثل سگ، گربه، پرندوها و یا هر حیوونه دیگه‌ای که دوست دارن وقتشون رو با اونا بگذرونن»

مصاداق عشق: مقوله «مصاداق عشق» شامل یک مفهوم است. باتوجه به مفهوم «عشق به هر چیزی که دوستش داری» می‌توان گفت عشق به هر چیزی امکان‌پذیر است. فاطمه، ساکن محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه ۴ می‌گوید: «همه جور عشق داریم. مثلاً بعضیا عاشق کارشونن، بعضی‌ها عشق به مهاجرت دارن، بعضی‌ها عشق به وطن دارن، بعضی‌ها عشق به موتور و ماشین دارن، بعضی‌ها عشق به کفتر دارن، کفتر بازی عشقشونه. بعضی‌ها هم عاشق رفیقشونن، بعضی‌ها عاشق نوه شونن، بعضی‌ها عشق به کتاب دارن. کلن آدمای می‌تونن عاشق چیزی باشن، که اون رو دوست دارن.»

عشق به خود: مقوله «عشق به خود» دارای یک مفهوم اولیه است. بر اساس این مفهوم افراد اگر توانایی عشق‌ورزیدن به خود را داشته باشند می‌توانند به دیگری هم عشق‌ورزیدن را بیاموزند. محمد، ساکن محله دولتخواه می‌گوید: «اگر من عاشق خودم و زندگیم باشم، این رو می‌تونم منتقل کنم به دیگری.»

عشق به دیگری: مقوله «عشق به دیگری» از یک مفهوم اولیه تشکیل شده است. با توجه به مفهوم «عشق دادن به همسایگان و دیگران» می‌توان گفت عشق فقط به خود و اعضای خانواده معطوف نمی‌شود؛ بلکه دایره دوست‌داشتن می‌تواند شامل حال دیگری هم بشود. محمود، ساکن محله شمیران نو می‌گوید «به نظر من عشقو، دوست داشتنو، علاقه رو که فقط نباید بین اعضای خانواده

خودمون تقسیم کنیم، آدم می‌تونه نسبت به همسایه خودش گذشت داشته باشه، یا آدم می‌تونه نسبت به کودکان کار مهربونی داشته باشه. خلاصه هر کسی می‌تونه دیگران را دوست داشته باشه»

جدول ۲: گونه‌های عشق

کدگذاری باز	کدگذاری محوری سطح اول	کدگذاری محوری سطح دوم
عشق بین زن و مرد (س، ش، س، ۴، ۱۹، ا، خ)	عشق بین دو جنس مخالف	گونه‌های عشق
عشق به پدر و مادر (خ، ش، ا، د، س، ۴، ۱۹)	عشق به خانواده	
عشق به همسر (د)		
عشق به فرزند (خ، ش، س، ۴)		
عشق به خدا (خ، ش، س، ۴، د، ا)	عشق به خدا	
عشق به گیاهان (د)	عشق به طبیعت	
عشق به حیوانات (س، ۱۹، ۴)		
عشق به هر چیزی که دوستش داری (س، ۴)	مصادق عشق	
عشق به خود (د، س، ۴)	عشق به خود	
عشق دادن به همسایگان و دیگران (ش)	عشق به دیگری	

ویژگی‌های عشق

مقوله محوری سطح دوم «ویژگی‌های عشق» شامل چند زیر مقوله سطح اول است که در ادامه به آنان پرداخته شده است. **تکامل دهنده:** مقوله «تکامل دهنده» از چند مفاهیم اولیه تشکیل شده است. باتوجه به مفهوم «عشق منجر به رشد» می‌توان گفت برای روییدن و بالیدن، وجود عشق ضرورت دارد. ریحانه، ساکن محله خاک سفید (گلشن) می‌گوید «رشد کردن نیاز به عشق دارد. به نظر من کسانی که عاشق هر چیزی هستن اون کار رو خیلی بهتر انجام میدن. بهتر و سریعتر تو اون مورد خاص رشد می‌کنن». در مورد مفهوم «عشق همراه شناخت» می‌توان گفت لازمه عشق شناخت است. محدثه، ساکن محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه ۱۹ می‌گوید: «عشقی که توش شناخت باشه خوبه. عشق نباید اراذل اوباشی باشه. این عشق‌هایی که سر همدیگرو کلاه می‌ذارن رو قبول ندارم».

ضرورت عشق: مقوله محوری «ضرورت عشق» از چند مفاهیم اولیه تشکیل شده است. در مورد مفهوم «عشق کلمه الهی» نیز می‌توان گفت عشق حالتی از پاک و قدوس بودن است. داوود ۵۵ ساله، ساکن محله خاک سفید (گلشن) می‌گوید «عشق یه کلمه الهی است». باتوجه به مفهوم «شروع زندگی با عشق» می‌توان گفت آغاز زندگی باید با عشق باشد حسن، ساکن محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه ۴ می‌گوید «زندگی باید با عشق شروع شود. بله بامحبت و عشق».

جدول ۳: ویژگی‌های عشق

کدگذاری باز	کدگذاری محوری سطح اول	کدگذاری محوری سطح دوم
عشق منجر به رشد (خ)	تکامل دهنده	ویژگی‌های عشق
عشق همراه شناخت (۱۹)		
عشق کلمه‌ی الهی (خ، ش، ۱۹)	ضرورت عشق	
شروع زندگی با عشق (۴)		

سیالیت عشق

مقوله محوری سطح دوم «سیالیت عشق» شامل یک زیر مقوله سطح اول است که در ادامه به آن پرداخته شده است. **عشق‌های زودگذر:** مقوله محوری «عشق‌های زودگذر» از چند مفهوم اولیه تشکیل شده است. باتوجه به مفهوم «عشق‌های موقت در حال حاضر» می‌توان گفت در جامعه کنونی ایران عشق واقعی وجود ندارد بلکه عشق یک اتفاقی ناپایدار است. احمد، ساکن محله اسماعیل‌آباد می‌گوید «عاشق و معشوق که اصلن نداریم این دوره. تو همین پارک دخترا یا پسرا، با چند نفر دوستن. این جور آدم‌ها تو زندگیشون همش دلشون می‌خواد هر لحظه با آدم‌های مختلف باشن. دوستی‌هاشون عاقبت نداره». با توجه به مفهوم «عشق

های هورمونی» می‌توان گفت عشق‌های در حال حاضر، عشق‌های فیزیولوژی است. حامد، ساکن محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه ۱۹ می‌گوید «عشق در حال حاضر تو این وضعیت یه چیز الکیه، فعل و انفعالات هورمونی به‌دنه، چیز دیگه‌ای نیست.»

جدول ۴: سیالیت عشق

کدگذاری باز	کدگذاری محوری سطح اول	کدگذاری محوری سطح دوم
عشق موقت در حال حاضر (خ، ا، س ۱۹)	عشق‌های زودگذر	سیالیت عشق
عشق‌های هورمونی (س ۱۹)		

هنر عشق‌ورزیدن

مقوله محوری سطح دوم «هنر عشق‌ورزیدن» شامل چند زیر مقوله سطح اول است که در ادامه به آنان پرداخته شده است. **یادگیری عشق:** مقوله محوری «یادگیری عشق» شامل چند مفهوم اولیه است. باتوجه به مفهوم «تلاش برای محبت کردن» می‌توان گفت عشق را از طریق محبت کردن می‌توان بازتولید کرد. محمود، ساکن محله شمیران نو می‌گوید «باید همت داشته باشی عشق رو یاد گرفت، و محبت کنی. از محبت کردن عشق تولید می‌شه.» باتوجه به مفهوم «عشق اکتسابیه» می‌توان گفت علی‌رغم این که عشق در وجود آدمی هست، اما باید آن را با تمرین کردن پروراند. آزاده، ساکن محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه ۱۹ می‌گوید «عشق اکتسابیه. خداوند عشق رو ته وجود هر انسانی قرار داده، که تو اون رو یاد بگیری و بتونی پرورشش بدی. شکل دوست داشتن، شکل ارتباط برقرار کردن رو میشه یادگرفت.»

بی‌مهارتی عشق: مقوله «بی‌مهارتی عشق» شامل یک مفهوم اولیه است. باتوجه به مفهوم «شروع عاشقی از طرف مقابل» می‌توان گفت عدم توانایی عشق‌ورزیدن به عدم بازتولید عشق منجر می‌شود و فرد برای شروع عاشقی کردن منتظر فرد دیگری می‌ماند. فاطمه، ساکن محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه ۴ می‌گوید «غروم بهم اجازه نمی‌ده. من دوست دارم عاشقی رو طرف مقابل شروع کنه.»

جدول ۵: هنر عشق‌ورزیدن

کدگذاری باز	کدگذاری محوری سطح اولیه	کدگذاری محوری سطح دوم
تلاش برای محبت کردن (ش)	یادگیری عشق	هنر عشق‌ورزیدن
عشق اکتسابیه (ش، س ۱۹)		
شروع عاشقی از طرف مقابل (س ۴)	بی‌مهارتی عشق	

تغییر نگرش

مقوله محوری سطح دوم «تغییر نگرش»، شامل چند زیر مقوله سطح اول است که در ادامه به آن‌ها پرداخته شده است. **جابه‌جایی دیدگاه‌ها:** مقوله محوری «جابه‌جایی دیدگاه‌ها» نیز از چند مفاهیم اولیه تشکیل شده است. بر اساس مفاهیم اولیه می‌توان گفت در سال‌های اخیر دیدگاه‌های افراد نسبت به ارزش‌های زندگی به‌ویژه ارزش‌های پیرامون عشق به‌سرعت تغییر کرده است. به‌طوری‌که در خصوص مفهوم «تغییرات سریع نگاه‌ها به عشق‌های امروزی نسبت به گذشته» مریم، ساکن محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه ۴ می‌گوید «این دوره همه نگاه‌ها به عشق خیلی سریع تغییر کرده در صورتی که قبلاً این‌جوری نبود. مثلاً در روابط‌ها یه چیزایی که قبلاً مردم می‌پسندیدند دیگه اونا جایگاهی ندارند و چیزای دیگه جای اونا رو گرفته.»

سبک زندگی: بر اساس مقوله «مقوله سبک زندگی» مصاحبه‌شوندگان معتقد بودند در سال‌های اخیر افراد تمایل دارند نوع دیگری از زندگی را تجربه کنند. به‌طوری‌که در مورد مفهوم «تمایل افراد به نوع دیگری از زندگی کردن» حسن، ساکن محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه ۴ می‌گوید: «این دوره همه چی تغییر کرده دیگه. قدیم این‌جوری نبود، الان آدم‌ها دوست دارن یه مدل دیگه زندگی کنن.»

ظهور تکنولوژی جدید: مقوله محوری «ظهور تکنولوژی جدید» از چند مقوله محوری سطح اول یعنی «تأثیر اینترنت و شبکه‌های اجتماعی بر تغییرات ارزشی»، «نقش شبکه‌های اجتماعی» و «تأثیر ماهواره» تشکیل شده است.

تأثیر اینترنت و شبکه‌های اجتماعی بر تغییرات ارزشی: مقوله «تأثیر اینترنت و شبکه‌های اجتماعی بر تغییرات ارزشی» شامل یک مفهوم اولیه است. بر اساس مقوله «نقش اینترنت و شبکه‌های اجتماعی بر دیدگاه افراد» می‌توان گفت مصاحبه‌شوندگان معتقد بودند که ابزارهایی مانند اینترنت و شبکه‌های اجتماعی، جهان‌بینی افراد را تحت‌تأثیر قرار می‌دهد. چنانچه پروین، ساکن محله اسماعیل‌آباد می‌گوید «من فکر می‌کنم علت این تغییرات، اینترنت و واتساپ و تلگرام و اینجور چیزا باشه. قدیم که اینا نبود. این روزا آدمای کل دنیا به هم دیگه دسترس دارن می‌تونن از حال همدیگه خبر داشته باشن. میدونن چی خوبه چی بده.»

تأثیر ماهواره: مقوله «تأثیر ماهواره» شامل دو مفهوم اولیه است. بر اساس مفهوم «تأثیر ماهواره بر نگاه به عشق» می‌توان به این نکته اشاره داشت که از نگاه مصاحبه‌شوندگان برنامه‌های ماهواره‌ای بر نگاه به عشق تأثیر گذاشته است. به‌طوری‌که مریم، ساکن محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه ۴ می‌گوید «خب فکر کنم علت این نگاه و تغییر نگاه به عشق شاید به‌خاطر ماهواره باشه. مثلاً تو این فیلمای ماهواره‌ای هم‌زمان همه می‌تونن عاشق همدیگه بشن. عشق و عاشقی‌ها مانده‌گار نیست خیلی زود از هم می‌پاشن»

فرایند نوسازی

مقوله محوری سطح دوم «فرایند نوسازی» شامل چند مقوله محوری سطح اول است که در ادامه به آن پرداخته شده است. **تأثیر رشد و توسعه شهرها بر تغییرات:** مقوله «تأثیر رشد و توسعه شهرها بر تغییرات» شامل یک مفهوم اولیه است. بر اساس مفهوم «افزایش جمعیت و شهرها و تغییر روابط افراد» می‌توان گفت افزایش جمعیت، و بزرگ‌تر شدن شهرها سبب شده که تغییراتی میان روابط افراد ایجاد شود به‌طوری‌که گم شدن افراد در این شهرها ممکن می‌شود. اعظم، ساکن محله اسماعیل‌آباد می‌گوید: «خب قدیم این‌همه شهر نداشتیم، جمعیت کمتر بود. اکثرن همه تو محل همدیگه رو می‌شناختن، ولی الان جمعیت زیاد شده مثل قدیم دیگه نیست زیاد کسی، کسی رو تو محل نمی‌شناسه.»

تأثیر دانشگاه و اشتغال زنان: مقوله «تأثیر دانشگاه و اشتغال زنان» شامل یک مفهوم است. در خصوص مفهوم «افزایش اطلاعات و آگاهی افراد به دلیل ورود به دانشگاه‌ها و کاربیرون از خانه برای زنان» می‌توان گفت تأسیس و روند روبه‌رشد دانشگاه و تمایل ورود افراد به دانشگاه می‌تواند بر افزایش اطلاعات و آگاهی افراد تأثیر داشته باشد. یگانه، ساکن محله شمیران نو می‌گوید «الان دانشگاه‌ها زیاد شدن، تو هر شهر یه دانشگاه زدن. مردم دوست دارن برن تحصیل کنن. خوب همین دانشگاه‌ها اطلاعات مردم رو بالا می‌بره دیگه. زنان هم که دیگه بعد از تحصیل، دوست دارن برن سر کار.»

هژمونی

مقوله «هژمونی» شامل یک مفهوم است. باتوجه‌به مفهوم «توانایی قدرت تغییر دیدگاه افراد» می‌توان گفت کسانی توان تأثیرگذاری دارند که دارای قدرت باشند. مصطفی، ساکن محله شمیران نو می‌گوید: «بین خانوم زمونه‌ای شده که اون بالا بالایی‌ها هرکاری بخوان انجام میدن، اونا هستن که همه چی رو برای مردم تعیین تکلیف می‌کنن. من فکر می‌کنم اونایی که امکانات در اختیار دارن راحتتر می‌تونن روی افراد تأثیر بذارن.»

شرایط اقتصادی و فرهنگی

مقوله محوری سطح دوم «شرایط اقتصادی و فرهنگی» شامل یک مقوله محوری سطح اول است که در ادامه به آن پرداخته شده است.

شرایط مالی و سواد محله: مقوله «شرایط مالی و سواد محله» شامل دو مفهوم اولیه است. باتوجه‌به مفهوم «ضعف مالی و فرهنگی محله» می‌توان گفت محله‌های حاشیه‌نشین مورد مطالعه از بعد اقتصادی و فرهنگی ضعیف بودند. فریده، ساکن محله شمیران نو می‌گوید: «الان تو همین محله ما، زنان به‌خاطر نیازشون میرن سرکار. این محل محله ضعیفه. سطح مالی مردم ضعیفه. تو این محل. سوادشونم پایینه.» بر اساس مفهوم «درآمد و سواد مردم محله بد نیست» می‌توان گفت سطح محله‌های غیر حاشیه‌نشین مورد مطالعه از بعد اقتصادی و فرهنگی در حد خوب است. حامد، ساکن محله‌های غیر حاشیه‌نشین منطقه ۱۹ می‌گوید: «این محله وضع مالیشون بد نیست خوبه، سطح سواد جووناشونم خوبه.»

جدول ۶: علل تغییرات ارزشی عشق

کدگذاری باز	کدگذاری محوری سطح اول	کدگذاری محوری سطح دوم
تغییرات سریع نگاه‌ها به عشق‌های امروزی نسبت به گذشته (س، ۴، ش، ۱۹)	جابه‌جایی دیدگاه‌ها	تغییر نگرش
تمایل افراد به نوع دیگری از زندگی کردن (س ۴)	تغییر سبک زندگی	
نقش اینترنت و شبکه‌های اجتماعی بر دیدگاه افراد (ا، ش، ۱۹)	تأثیر اینترنت و شبکه‌های اجتماعی بر تغییرات ارزشی	ظهور تکنولوژی جدید
تأثیر ماهواره بر نگاه به عشق (س ۴)	تأثیر ماهواره	
افزایش جمعیت و شهرها و تغییر روابط افراد (خ، ا)	تأثیر رشد و توسعه شهرها بر تغییرات	فرایند نوسازی
افزایش اطلاعات و آگاهی افراد به دلیل ورود به دانشگاه‌ها و کاربران از خانه برای زنان (خ، ش، د، ا، س ۱۹)	تأثیر دانشگاه و اشتغال زنان	
توانایی قدرت تغییر دیدگاه افراد (ش، د، ا، ش، س ۴، د، ا، س ۱۹)	تأثیر قدرت	هژمونی
ضعیف‌بودن سطح مالی و سواد ساکنین محل (خ، ش، د، ا)	شرایط مالی و سواد محله	شرایط اقتصادی و فرهنگی
درآمد و سواد مردم محله بد نیست (س ۱۹)		

عوامل علی

عوامل علی اصلی‌ترین عواملی هستند که مستقیم بر پدیده تأثیر می‌گذارند (Farastkhah, 1395: 192). در این مقاله مقوله‌های محوری سطح دوم همچون تغییر نگرش‌ها، فرایند نوسازی و هژمونی به دلیل این که به طور مستقیم بر مقوله اصلی تأثیرگذار بودند جزء شرایط علی قرار گرفتند.

مقوله اصلی

مقوله اصلی همان پدیده مرکزی که در موقعیت و زمینه، اکتشاف می‌کنیم (Farastkhah, 1395: 100). باتوجه به مفاهیم تولیدشده و مقولات برساخت شده و ارتباط هر یک از آنان با یکدیگر، گذگذاری انتخابی و یا همان مقوله اصلی، گرایش به ارزش‌های فرامادی عشق بود که در زمینه و میدان مطالعه کشف شد.

راهبردها

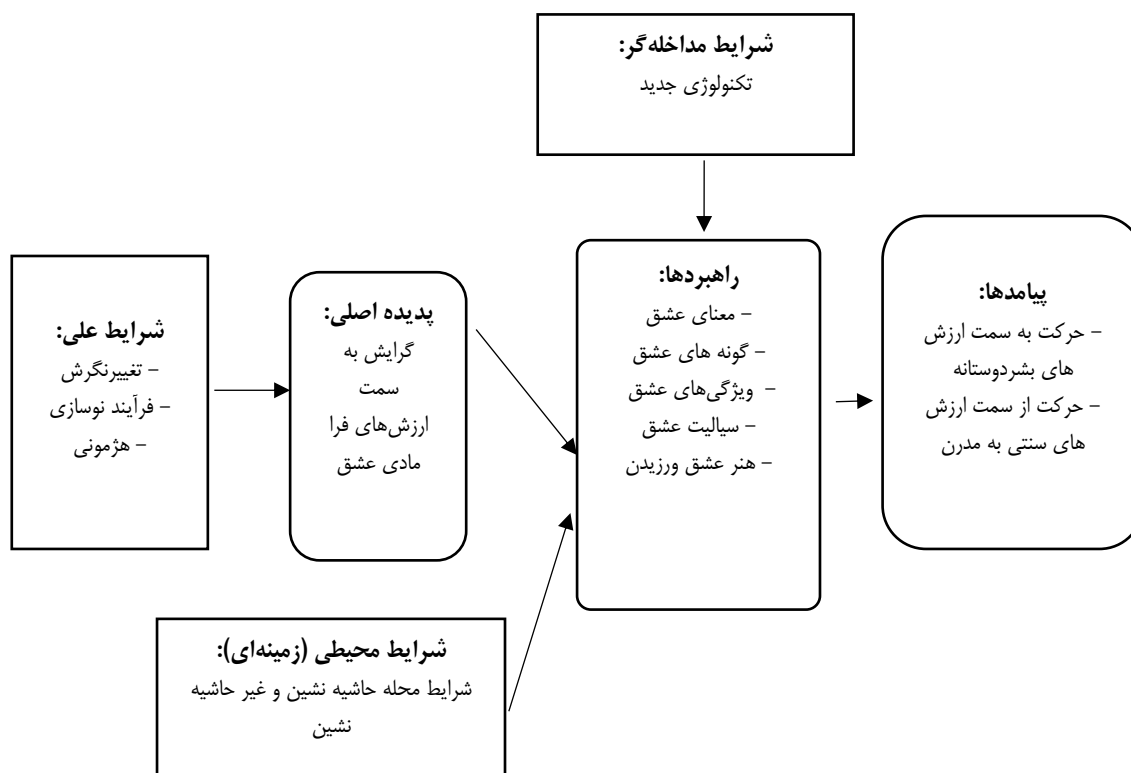
راهبردها همان اقداماتی هستند که جهت کنترل، اداره و برخورد با پدیده تحت شرایط مشاهده خاص صورت می‌پذیرد (اشتراوس و کوربین، ۱۳۹۵: ۱۵۵). در این مقاله استراتژی‌ها همان تغییرات ارزشی در حوزه مقولات برساخت شده معنای عشق، ویژگی‌های عشق، گونه‌های عشق، سیالیت عشق و هنر عشق‌ورزیدن می‌باشد.

عوامل مداخله‌گر

عوامل مداخله‌گر آن‌هایی هستند که شرایط علی را تخفیف یا تغییر می‌دهند (Strauss and Corbin, 2016: 195). در مقاله حاضر این عوامل شامل تأثیر تکنولوژی جدید بر تغییرات ارزشی عشق است.

پیامدها

پیامد آثار و نتایج مجموع موجبات علی و راهبردهای اتخاذ شده می‌باشد (Farastkhah, 1395: 10). در این مقاله پیامدهای حاصل از گرایش به ارزش‌های فرامادی عشق، حرکت به سمت ارزش‌های بشردوستانه و حرکت به سمت ارزش‌های مدرن است.

شکل ۱: مدل پارادایمی گرایش به ارزش‌های فرامادی عشق

بحث

باتوجه‌به یافته‌ها در پاسخ به سؤال اول: شناسایی و جهت ارزش‌های عشق در محله‌های حاشیه‌نشین در مقایسه با محله‌های غیر حاشیه‌نشین مناطق ۴ و ۱۹ چیست؟ می‌توان گفت در بین کلیه محله‌های حاشیه‌نشین، همانند غیر حاشیه‌نشین، عشق معنای متفاوتی داشت. صداقت، ایثار و فداکاری، گذشت، محبت، احترام‌گذاشتن، درک و پذیرش یکدیگر، امیدواری، متعهد بودن و دوست‌داشتن یکدیگر، از جمله معانی عشق بودند. از منظر آنان عشق مانند گذشته فقط عشق به خدا و یا فقط رابطه بین زن و مرد نیست، بلکه دارای گونه‌های متفاوتی مانند عشق به خود، عشق به دیگری، عشق به خانواده، عشق به فرزند عشق به طبیعت، عشق به گل‌و گیاه و یا حتی می‌توان عاشق حیوانات شد. به عبارتی می‌توان گفت آنان به جنبه‌ی اجتماعی عشق نیز اشاره داشتند. از سوی دیگر از نگاه آنان، عشق لازمه زندگی است، زیرا عشق سبب تکامل و رشد افراد در جامعه می‌گردد. برخی از آنان معتقد بودند عشق‌های قدیمی و سنتی پایدارتر از عشق‌های امروزی هستند و عشق‌های هم اکنون جامعه ایرانی در مسیر عشق‌های ناپایدار، موقت و زودگذر در حرکت هستند، زیرا از دید آنان شکل‌گیری برخی از عشق‌ها بر اساس تغییرات فیزیولوژی و هورمونی و یا بر اساس نیازهای مالی یا جهت وقت‌گذرانی و سرگرمی بنا شده است. برخی نیز عشق را زمینی تعریف می‌کردند، زیرا معتقد بودند، عشق آموختنی است و از طریق آموزش و تمرین کردن، امکان انتقال و یادگیری عشق به دیگری وجود دارد. بنابراین در تمامی محله‌های مورد مطالعه در این پژوهش یعنی گلشن (خاک سفید)، شمیران نو، دولتخواه و اسماعیل‌آباد به عنوان محله‌های حاشیه‌نشین منطقه ۱۹ و ۴ همانند محله‌های غیر حاشیه‌نشین این دو منطقه، ارزش‌هایشان در جهت حرکت به سمت ارزش‌های فرامادی عشق بود، زیرا ارزش‌های اجتماعی عشق آنان به سمت مدرن شدن و نوشدن در حرکت بود.

در پاسخ به سؤال دوم: علل و عوامل تغییرات ارزش‌های اجتماعی عشق چیست؟ نیز می‌توان گفت محله‌های حاشیه‌نشین، همانند غیر حاشیه‌نشین معتقد بودند دلایل این تغییرات مانند زمینی بودن عشق، گونه‌های عشق، سیالیت عشق، هنر عشق‌ورزیدن می‌تواند استدلال‌های مختلفی از جمله تغییر نگرش‌ها باشد. دلایل متفاوتی را نیز در خصوص تغییر نگرش‌ها بیان داشتند، که یکی از

تغییرات را فرایند نوسازی می‌دانستند، زیرا آنان مدعی بودند افزایش تعداد جمعیت و شهرها، تأسیس و افزایش دانشگاه‌ها، افزایش سطح تحصیلات و دانش، جملگی منجر به تغییرات سبک زندگی افراد در جامعه ایرانی شده است. از سوی دیگر ظهور تکنولوژی جدید مانند اینترنت، ماهواره و شبکه‌های اجتماعی نیز سبب تغییرات ارزش‌های اجتماعی به‌ویژه ارزش‌های پیرامون عشق شده است. همین‌طور افکار و نیروهای که مسلط بر جامعه هستند، و دارای قدرت و توانایی بالایی دارند، توانسته‌اند تغییرات ارزشی پیرامون عشق را سبب شوند.

در تحلیل از روایت عمیق ارزش‌های فرامادی عشق می‌توان گفت بیشتر پژوهش‌ها، تئوری‌ها و رویکردهایی را تأیید می‌کند که مدعی هستند ارزش‌های عشق به سمت مدرن‌شدن، و ارزش‌های فرامادی گرایش دارند. برخی یافته‌های این مقاله، همسو با عشق سیال باومن بود. در مقاله حاضر مقولهٔ برساخت شدهٔ سیالیت عشق نشان داد که در جامعهٔ ایرانی، ارزش‌های عشق در جهت سیال بودن در حرکت است. برخی یافته‌های این مقاله، همسو با هنر عشق ورزیدن اریک فروم بود. مقولهٔ برساخت شدهٔ هنر عشق‌ورزیدن نشان داد که با آموختن و تمرین کردن می‌توان عشق را بازتولید کرد. یافته‌های مقالهٔ حاضر، پژوهش ملک احمدی و همکاران، میر میری، کنعانی و محمدزاده، علیرزاد، مولیدیا هانوم و همکاران و رستیوو، را تأیید می‌کند؛ زیرا نتایج یافته‌های مقاله حاضر همانند نتایج آنان معتقد است عشق امری زمینی و دست‌یافتنی است، معنای عشق باتوجه‌به شرایط اجتماعی و سیاسی تغییر می‌کند، عشق تحت‌تأثیر رسانه‌ها تغییر می‌یابد، عشق لازمهٔ زندگی است، فداکاری یکی از معانی و توصیف عشق است، عشق یک مکانیسم تکاملی است. یافته‌های این پژوهش، تئوری تغییر ارزشی اینگلهارت مبنی بر این که با افزایش امنیت جانی و مالی در بیشتر کشورهای جهان به‌خصوص کشورهای پیشرفته صنعتی، ارزش‌های مردم جهان از ارزش‌های مادی به سمت ارزش‌های فرامادی تغییر یافته است را تأیید نکرد، زیرا اگر محله‌های غیر حاشیه‌نشین مورد مطالعه مناطق ۱۹ و ۴ شهر تهران را مساوی کشورهای صنعتی فرض کنیم و محله‌های حاشیه‌نشین را نیز مساوی کشورهای غیرصنعتی بدانیم، با توجه به این که حاشیه‌نشینان دارای محرومیت‌هایی بودند و از استانداردهای لازم شهری بی‌بهره بودند؛ با عنایت به دیدگاه اینگلهارت می‌بایست ارزش‌های عشق در محله‌های حاشیه‌نشین به سمت ارزش‌های مادی گرایش داشت، درحالی‌که هم محلات حاشیه‌نشین و هم غیر حاشیه‌نشین به سمت ارزش‌های فرامادی عشق در حرکت بودند. به عبارتی می‌توان گفت که اولویت‌های حاشیه‌نشینان و غیر حاشیه‌نشینان مناطق ۱۹ و ۴ در ارزش‌های عشق نزدیک به یکدیگر بوده و تشابه ارزشی در بین محله‌ها وجود دارد. در اینجا پژوهش حاضر تلاش دارد نگاه دیالکتیکی به این امر داشته باشد به‌گونه‌ای که هر چیزی ضد خودش را می‌سازد. یعنی نیاز به ارزش‌های فرامادی مشارکت‌کنندگان پاسخی به وضع موجود این محله‌ها است. علی‌رغم این که این محله‌ها از نظر اقتصادی در وضعیت نامطلوب به سر می‌برند و طبق دیدگاه اینگلهارت خواسته‌ها باید مادی باشند، اما برعکس آن رخ داده است مصاحبه‌شوندگان به ارزش‌های فرامادی و مدرن عشق گرایش داشتند. از سویی دیگر در پاسخ به این سؤال که چرا ارزش‌ها در محلات حاشیه‌نشین با محلات غیر حاشیه‌نشین چندان متفاوت نیست می‌توان بوردیویی نیز نگاه کرد. از نگاه بوردیو هبیتوس و ذائقهٔ طبقات مسلط بر جامعه منجر به تغییرات ارزشی می‌شود. از نظر وی می‌توان گفت درست است که حاشیه‌نشینان درون بافت محدودکننده‌ای زیست می‌کنند و تحت‌تأثیر طبقهٔ خودشان هستند؛ اما این زمینه به‌هیچ‌عنوان محدودکنندهٔ ارزش‌های حاشیه‌نشینان نبوده و افراد آلت دست هبیتاس‌های و یا همان عادت‌واره‌های خود نیستند. حال می‌توان در خصوص اولویت‌های ارزشی پاسخ‌گویان فراتر از تأثیرات منطقه‌ای نیز به آن نگاه کرد. بنابراین بر اساس نتایج پژوهش حاضر می‌توان گفت ارزش‌های اجتماعی عشق در محله‌های مورد مطالعه به سمت ارزش‌های فرامادی فرامادی و در مسیر فرایند توسعه در حرکت است. حال سؤال مهم این است چه اتفاقاتی رخ داده که نسل‌ها در جامعهٔ ایرانی دارای اولویت‌ها و ارزش‌های جدیدی نسبت به نسل‌های قدیمی‌تر شده است. پیشینهٔ پژوهش و نتایج یافته‌ها نشان دادند در جامعهٔ ایرانی یکی از عواملی که منجر به تغییرات اساسی در حوزهٔ ارزش‌ها شده، رشد و گسترش و مصرف تکنولوژی جدید است. استفادهٔ روزافزون از شبکه‌های جهانی؛ مانند اینترنت، ماهواره و شبکه‌های اجتماعی در تشابه سبک و اولویت‌های ارزشی مشابه نقش اساسی دارد. در نتیجه طبقات مسلط جامعه از این طریق می‌توانند ارزش‌های فرهنگی و ذائقه‌های خود را بر کل جامعه تحمیل کنند و یا ترجیحات ارزشی خود را به‌منزلهٔ معیار بهترین و مشروع‌ترین سبک زندگی در فرهنگ ملی تثبیت کنند و بر اساس نظر بوردیو افراد در طبقات و قشرهای مختلف از طریق مصرف فرهنگی خود را متمایز کنند و مدعی منزلت

بالا‌تری شوند. بر همین اساس نیز حاشیه‌نشینان که دسترسی به تکنولوژی جدید دارند نیز تحت‌تأثیر ارزش‌های طبقات مسلط جامعه قرار می‌گیرند.

نتیجه‌گیری

نتایج این پژوهش، که با روش تطبیقی در میان محله‌های حاشیه‌نشین و غیر حاشیه‌نشین مناطق ۴ و ۱۹ شهر تهران انجام شد، نشان داد که ارزش‌های اجتماعی عشق در هر همه محله‌ها، به سوی ارزش‌های فرامادی در حرکت هستند. این یافته بیانگر آن است که فرایند مدرن‌شدن ارزش‌های اجتماعی در جامعه‌ی شهری تهران، محدود به طبقات برخوردار یا محلات مرکزی نیست، بلکه حتی در بافت‌های حاشیه‌ای نیز تحولی مشابه در جریان است. مشاهده‌ی روند مشابه تغییرات در هر دو گروه حاشیه‌نشین و غیر حاشیه‌نشین، نشان‌دهنده‌ی نوعی همگرایی فرهنگی در سطح کلان‌شهر تهران است؛ فرآیندی که بیش از آنکه ناشی از بهبود وضعیت اقتصادی باشد، تحت‌تأثیر عواملی چون گسترش شبکه‌های اجتماعی، نوسازی ارتباطات، دسترسی همگانی به اینترنت و هژمونی ارزش‌های جهانی شکل گرفته است. این یافته‌ها با پیش‌بینی‌های نظریه‌ی تحول ارزش‌های اینگلههارت تطابق ندارند؛ چرا که برخلاف نظر او که تغییرات ارزشی را عمدتاً مختص جوامع توسعه‌یافته می‌داند، در این پژوهش روشن شد که چنین تحولی حتی در بافت‌های اقتصادی-اجتماعی فرودست‌تر نیز قابل مشاهده است. از منظر نظریه‌ی عادت‌واره‌ی بورديو نیز، می‌توان این تغییرات را بازتابی از بازآرایی سرمایه‌های فرهنگی و دگرگونی در الگوهای مصرف فرهنگی در طبقات مختلف جامعه دانست؛ بدین‌ترتیب، توسعه‌ی اجتماعی و فرهنگی در تهران معاصر، بیش از آنکه پیامد رشد اقتصادی باشد، نتیجه‌ی تغییر در عادت‌واره‌ها و ساختارهای فرهنگی است. پیشنهاد می‌شود سیاست‌گذاران فرهنگی و اجتماعی، به جای تمرکز صرف بر توسعه‌ی اقتصادی، برنامه‌های توسعه‌ی فرهنگی را با توجه به تغییرات غیررسمی در لایه‌های مختلف جامعه طراحی و اجرا کنند.

تشکر و قدردانی

از تمامی متخصصان و مشارکت‌کنندگان که در این پژوهش یاری نمودند، صمیمانه تشکر و قدردانی می‌شود.

منابع

- Alirnejad, S. (2018). The transformation of women's experiences of love and marriage: An ethnographic study on educated and employed urban women in Tehran. *Quarterly Journal of Strategic Studies on Sports and Youth*, 16(38), Winter 2018. (in Persian)
- Alya Maulidia Hanum, Marudut Bernadtua Simanjuntak, Iiza Mayuni, & Zuriyati. (2022). The meaning of family love in family film. IPB University & State University of Jakarta.
- Bauman, Z. (2005). *Liquid love: On the frailty of human bonds* (E. Thabeti, Trans.). Tehran: Ghoghnoos Publications. (in Persian)
- Englehart, R. (2016). *The cultural shift in advanced industrial society* (M. Vatr, Trans.). Tehran: Kavir Publications. (in Persian)
- Farastkhah, M. (2020). *Qualitative research methods in social sciences with an emphasis on grounded theory*. Tehran: Agah Publications. (in Persian)
- Herdar, M., Fathi, S., & Pir Ahari, N. (2023). Analysis of the formation of fluid love based on the marital life of couples on social networks. *Social Sciences Journal of Ferdowsi University of Mashhad*, 20(1), 43. (in Persian)
- Jankowiak, W., Shen, Y., & Volsche, S. (2015). Investigating love's universal attributes: A research report from China. *Cross-Cultural Research*, 49(4), 1–15. <https://doi.org/10.1177/1069397115588222>

- Kanani, M. A., & Mohammadzadeh, H. (2016). Network interactions and the experience of fluid love: A qualitative study of female students at Guilan University. *Iranian Cultural Studies Research Quarterly*, 9(1), 33–57.
- Malek Ahmadi, H., Mirfardi, A., & Mokhtari, M. (2019). Typology of lived experiences of love. *Strategic Research on Iranian Social Issues*, 8(3), 26. (in Persian)
- Mills, A., & Bravut, J. (2006). An introduction to contemporary cultural theories (J. Mohammadi, Trans.). Tehran: Ghoghnoos Publications. (in Persian)
- Ministry of Urban Development, Roads and Housing. (2015, Bahman). Introduction to the definitions of marginalization and the situation of slum dwellers in Iran and the world. Retrieved from <http://news.mrud.ir/news>. (in Persian)
- Mir Miri, H. (2011). The social construction of love in Iranian lived experience (Case study of the 40s, 60s, and 80s decades) [Master's thesis, University of Tehran]. (in Persian)
- Mirzaei, K. (2016). Qualitative research: Researcher and research report writing. Tehran: Foujan Publications. (in Persian)
- Nazari, M. (1395). Love in the modern world. Retrieved from <http://www.isa.org.ir>. (in Persian)
- Restivo, S. (1977). A evolutionary sociology of love. *International Journal of Sociology of the Family*, 7(July–December), 233–245.
- Ritzer, G. (2016). Sociological theory (H. Nayeibi, Trans.). Tehran: Ney Publications. (in Persian)
- Seidman, S. (2014). Contested knowledge in sociology (H. Jalili, Trans.). Tehran: Ney Publications. (in Persian)
- Strauss, A., & Corbin, J. (2016). Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory (E. Afshar, Trans.). Tehran: Ney Publications. (in Persian)
- Vosooghi, M., & Nik Kholgh, A. (1991). Foundations of sociology. Tehran: Kharazmi Publications. (in Persian)